УДК 338.43:334.72-053.6

Економічні бар'єри входу молоді в агробізнес

Божко Валерія,
Здобувачка вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *У роботі розглядаються економічні бар'єри входу молоді в агробізнес. Досліджено роль та важливість агробізнесу в економіці України. Проаналізовано чим зумовлена проблема дефіциту кадрів у сфері аграрії та шляхи її вирішення. Автор висвітлює чим зумовлена низька зацікавленість молоді в агросфері, серед яких: низька обізнаність, недостатня престижність, мала заробітна плата та міфи про неможливість кар'єрного росту. Основною метою являється розібрати саме економічні бар'єри, такі як: висока рентність землі, та вартість ресурсів, проблема зі стартовим капіталом. Також запропоновано шляхи вирішення проблеми, а саме через цифровізацію, грантову підтримку молодих спеціалістів та перехід до вирощування високоприбуткових культру.*
Ключові слова: *економіка, аграрний бізнес, агропромисловий комплекс (АПК), кадровий дефіцит, валовий внутрішній продукт (ВВП), молодь в агробізнесі, економічні бар'єри, грантова підтримка, продавольча безпека.*

Аграрний бізнес відіграє фундаментальну роль в економіці та розвитку економіки України. Агропромисловий бізнес тримає продовольчу безпеку держави, формує вагому частку ВВП (валовий внутрішній продукт) та експортного потенціалу а також створює робочі місця тим самим стабілізує економіку. За останніми оцінками агробізнес складає 17% валового внутрішнього продукту країни. Проте на 2026 рік, аграрний сектор заходить в кризисну зону. Не зважаючи на всі переваги, нестача кадрів в цій галузі - це одна з основних проблем сьогодення. Спостерігається зменшення демографічного потенціалу саме села, що спостерігається в скороченості кількості сільських громад, та зростанню старіння трудових кадрів в зайнятості. Ця проблема створює дефіцит молодих кадрів в сфері аграрії.

Автор проаналізувала статистку робочих місць в сільському господарстві. Як зазначає аналітикиня М. Попова, вебпортал «robota.ua» наглядно демонструє кадровий дефіцит в сільського господарській галузі. У 2024 році бажаючих працювати у агропромисловому комплексі (АПК) було дуже мало. А попит на молоді кадри взагалі втричі перевищив існуючі пропозиції. Співвідношення вакансій до резюме становив 3 до 1. Це все і свідчить про нестачу молодих, конкурентноспроможних фахівців, що будуть розвивати аграрний бізнес України в майбутньому [1]. Загалом в Україні спостерігається негативна тенденція щодо залучення молоді в АПК (Агропромисловий комплекс), що зумовлюється труднощами, з якими стикається молоде покоління. Розгянувши дослідження, яке провели фахівці компанії Corteva Agriscience – це міжнародна сільськогосподарська компанія, можна зазначити наступну статистику в проведеному опитуванні серед молоді в Україні (участь брали 1000 чоловік):

лише 2% підлітків планують опанувати професію в аграрному секторі і всього 6% опитуваних виявляють бажання працювати в сільському господарстві Загалом для більшості опитаних людей (це 52% серед усіх залучених) ця сфера галузі їм невідома, а для 38% не цікава [2].

На сьогодні стоїть питання чому молодь не обирає агроспеціальності? Та чому ці спеціальності часто вважаються малопривабливими?

1. Недостатня престижність. Як показує практика молодь часто сприймає аграрний сектор як менш перспективним.
2. Мала заробітна плата. Більша частина думає, що заробітна плата в аграрному секторі нижча за інші, проте це не так.
3. Міграція із села у місто. Зазвичай більша частина молоді прагне виїхати в місто для кращого життя, в той час коли більша частина підприємств зі зберігання чи переробки зерна знаходяться у сільській місцевості.
4. Кар'єрний ріст в цій спеціальності обмежений. Молодь вважає, що агросфера має малі можливості для просування кар'єрними сходами. [3]

Автора зацікавив такий пункт – відсутність кар'єрного зросту, адже це дуже важливо для молодого покоління. На 2026 рік в Україні спостерігається великий стрибок цін на виробничі активи: посівний матеріал, техніка для обробки землі, вартість угідь та їх оренда стали непідйомними для молоді та їх старту в кар'єрі аграрія. Для випускника закладу вищої освіти, який не має стартового капіталу, знайти його не просто. Через це двері в цю індустрію стають фактично заблокованими. Дослідивши вплив цих факторів на трудовий ентузіазм молоді в агробізнесі, найпоширенішим бар'єром є саме економічний показник. У сільській місцевості заробітна плата значно нижча порівняно з іншими сферами економіки, менший попит на кваліфіковану робочу силу та відсутність великих компаній, які можуть платити конкурентоспроможну платню. Низька плата праці значно впливає на мотивацію молоді, оскільки працівники вважають себе недооціненими та незадоволеними умовами. Це в подальшому призводить до зниження мотивації, що своєю чергою знижує продуктивність. Невідповідна оплата праці, як внаслідок, призводить до зменшення почуття причетності до сфери та підприємства в якому вони працюють, через що збільшується гальмування нового руху працівників. Також є ресурсні перешкоди, які тісно пов'язані з економічними. Доступ до землі та капіталу. Висока вартість оренди або придбання землі, також складність отримання кредитів, через високі відсоткові ставки, які наразі складають 20-25% є серйозними проблемами для стартапів. Брак стартового фінансування: нові аграрії часто не володіють своїми власними коштами, а низька прибутковість інвестицій на ранніх стадіях відштовхує можливих підприємців. Проаналізувавши дані Державної служби статистики, у 2023 році кількість тимчасових працівників у аграрному секторі зменшилась на 20-30% у порівнянні з попередніми роками [4]. Цінові коливання та транспортування: глобальна ціна на зерно є непередбачуваною, а витрати на експорт значно зросли через війну. Нові учасники ринку мають обмежені фінансові ресурси, щоб перечекати періоди низьких цін на експорт продукту.

Подолання економічних бар'єрів входу молоді в агробізнес вимагає змінити підхід . Основою є залучання студентів, випускників завдяки грантам та переходу до цифровізації та інших нішевих культур. Гранти замість власних інвестицій для молодих людей до 25 років. У наш час існують різні спеціальні програми, які дають змоги отримати початковий капітал для започаткування бізнесу. Наприклад отримання гранту. Грант або грантова програма – це грошова або інша ресурсна, безповоротна допомога, яка надається особам для реалізації конкретного проекту. Особливість гранту полягає в тому що ці ресурси не потрібно повертати, та їх може отримати починаючи від студента до професійного підприємства. Також вибір іншої стратегії. Замість того щоб змагатися з іншими агрокомпаніями у вирощуванні зернових, доцільніше сфокусуватися на культурах з високою вартістю. Наприклад олійні та бобові залишаються лідерами прибутковості.

Україна наразі має всі можливості для відновлення агросектора через молодь. Не дивлячись на політичну ситуацію в країні ми маємо потужні фактори для подолання бар'єрів. Зламавши шаблони, змінюючи парадигму, переходячи від сировини до переробки відкриває для молоді вікно в новий та сучасний вимір агробізнесу.

Список використаних джерел:

1. Klymenko, M. (2025). Barriers to investment in dairy farming in Ukraine: How to overcome them. Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science, 29(2), 107-117. https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/2.2025.107
2. В Україні існує низька обізнаність про сільське господарство серед молоді. URL: https://www.corteva.com.ua/news-and-events/youth-in-agriculture.html (дата звернення 01.03.2026)
3. Чому молодь не обирає агросферу, та як розірвати це замкнене коло. URL: https://agroportal.ua/blogs/chomu-molod-ne-obiraye-agrosferu-ta-yak-rozirvati-ce-zamknene-kolo (дата звернення: 01.03.2026)
4. Березюк, С., Березюк, Ю., & Года, О. (2024). ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ. Економіка та суспільство, (66). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-94

Abstract: *The paper examines economic barriers to young people entering agribusiness. It explores the role and importance of agribusiness in Ukraine's economy. It analyses the causes of the shortage of personnel in the agricultural sector and ways to address it. The author highlights the reasons for young people's low interest in the agricultural sector, including low awareness, lack of prestige, low wages, and myths about the impossibility of career growth. The main goal is to address economic barriers, such as high land rents, the cost of resources, and the problem of start-up capital. Solutions to the problem are also proposed, namely through digitalisation, grant support for young professionals, and a transition to growing high-yield crops.*

Keywords: *economy, agribusiness, agro-industrial complex, labour shortage, gross domestic product, young people in agribusiness, economic barriers, grant support, food security.*

Науковий керівник:
Довгаль О. В.,
доктор економічних наук, професорка, завідувачка кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет